

**Türkmenistanyň Statistika
baradaky döwlet komitetiniň
2023-nji ýylyň 21-nji noýabryndaky
№96-Ö buýrugy bilen tassyklanyldy**

**№1-bt “Bedenterbiýe we sport barada hasabat” (çärýeklik)
döwlet statistik hasabatlylygyň formasyny doldurmak boýunça**

GOLLANMA

UMUMY DÜZGÜNLER

№1-bt forma boýunça Bedenterbiýe we sport baradaky statistik hasabaty birleşikler, kärhanalar, guramalar, sport federasiýalary we birleşikleri, merkezleri, ýokary we orta hünär bilimi edaralary, umumybilim edaralary, Türkmenistanyň Bedenterbiýe we sport baradaky döwlet komitetiniň garamagyndaky welaýat, Aşgabat ş. we Arkadag s. bas müdirlikleri ýerleşýän ýerindäki statistika edarasyna, bedenterbiýe we sport baradaky baş müdirliklerine/bölämlerine hasabat döwründen soň aýyň 5-ne çenli we tabşyryrlar.

Ministrlikler we pudaklaýyn dolandyryş edaralary, Aşgabat ş., Arkadag ş. we welaýatlaryň häkimlikleri Türkmenistan. welaýatlar we Aşgabat s., Arkadag s. boýunça jemleýji hasabaty Türkmenistanyň Bedenterbiýe we sport baradaky döwlet komitetine – hasabat döwründen soň aýyň 10-na çenli tabşyryrlar.

Türkmenistanyň Bedenterbiýe we sport baradaky döwlet komiteti - Türkmenistan, welaýatlar we Aşgabat ş.arkadag ş. boýunça jemleýji hasabatlary Türkmenistanyň Statistika baradaky döwlet komitetine hasabat döwründen soň aýyň 15-ne çenli tabşyryrlar.

Çagalar-ýetginjekler sport mekdepleri (ÇÝSM) bar bolan kärhanalar, edaralar, guramalar hasabata (№1-bt forma) ÇÝSM işleriň degişli görkezijilerini goşýarlar (№5-bt forma).

1 BÖLÜM.

SPORT DESGALARY WE BEDENTERBIÝE-SAGALDYŞ MERKEZLERI

Değişli setirlerde aýratyn ýerleşýän ýa-da sportuň şu görnüşi boýunça ýaryşlaryň düzgünlerine laýyk gelýän we bedenterbiýe we sport boýunça değişli komitetlerde bellige alnan (pasporty ýa-da hasaba alyş kartoçkasy bolan) toplumlaýyn desgalara girýän okuw-türgenleşik we sagaldyş sapaklary we ýaryşlar üçin sport desgalary we bedenterbiýe-sagaldyş merkezleri hasaba alynýar.

“Sport desgalary- hemmesi” 01-nji setir boýunça birleşikleriň, kärhanalaryň, edaralaryň, guramalaryň balansynda durýan sport desgalarynyň hemmesi hasaba alynýar.

“1500 we ondan köp orunlyk tribunaly stadionlar” – 02-nji setir boýunça öz düzüminde futbol meýdançasy, ylgamak üçin daşyna 400 m ýoda aýlanan meýdança, bökmeç we zyňmak üçin sektorlar hasaba alynýar.

“Tekiz sport desgalary (meýdançalar we meýdanlar)” 03-nji setirde ýörite örtükli we belgili enjamlaşdyrylan sport meýdançalary we meýdanlar: woleýbol, basketbol, el bilen top oýnamak üçin, tennis kortlary” futbol meýdanlary, ýeňil atletika, ýadrolary zyňmak ylgamak üçin ýoda (400, 333, 325 m), bökmeç üçin sektorlar we şuna meňzeş oýunlaryň we türgenleşikleriň belli bir görnüşi üçin niýetlenen tekiz desgalary we kooperatiw sport meýdançalary bir meýdança ýaly hasaba alynýar.

“Sport zallary” 04-nji setirde meýdany 162 kw. m. az bolmadyk sport zallary hasaba alynýar, gury ýüzüş meýdanlaryny ýüzüjiler bilen goşmaça türgenleşik geçirmäge niýetlenenligi üçin hasaba alynmaýar.

“Suwda ýüzülyän howdanlar” 06-njy setir boýunça suwuň tehnologik taýýarlygy bolan we 12,5 × 6 m. az bolmadyk ölçegli üsti ýapyk we üsti açyk howdanlarda howuzlaryň sany hasaba alynýar.

“Bedenterbiýe we sport bilen meşgullanmak üçin gurulan jaýlar” 08-nji setirde fiziki maşklar bilen meşgullanmak üçin 162 kw.m az bolmadyk ölçegli jaýlar (umumy bedenterbiýe taýýarlyk (UBT) zallary, atletika-gimnastika, türgenleşdirmek üçin enjamlar bilen we ş.m.), şol sanda pasporty bolmadyk jaýlar hasaba alynýar, bu ýerde “Sport zallary” setirinde görkezilmedik standart däl zallar görkezilýär.

“Bedenterbiýe-sagaldyş merkezleri” 09-njy setirde birleşikleriň, kärhanalaryň, edaralaryň, guramalaryň çäklerinde we çäreler üçin niýetlenen ýerlerde ýerleşýän (zähmetden soň saglygyňy dikeltmek) merkezler hasaba alynýar.

“Bedenterbiýe-sagaldyş toplumlary” 10-njy setirde birleşikleriň, kärhanalaryň, edaralaryň, guramalaryň çäklerinde we çäreler üçin niýetlenen ýerlerde ýerleşýän (zähmetden soň saglygyňy dikeltmek) toplumlar hasaba alynýar.

Ýokarda agzalan görkezijiler boýunça 3 -nji sütün üçin usuly gollanma:

Jaýlaryň, bedenterbiýe-sagaldyş okuwlary üçin sport zallarynyň, bir wagtda kabul edijilik ukyby:

- 18 × 12m zallar - 25 adam;
- 18 × 12m gowrak zallar - 35 adam;
- türgenleşik zallary bir meşgullanýan üçin güýç talap edýän taýýarlyk zaly - 4 kw m

Bir meýdança hasaplananda tekiz sport desgalarynyň bir wagtda kabul edijilik ukyby:

badminton	- 6 adam	El bilen oýnalýan top	- 10 adam
basketbol	- 15 adam	tennis	- 6 adam
woleýbol	- 16 adam	Futbol meýdançasy	- 25 adam
gorodki	- 10 adam		

Suwda ýüzülyän howdanlaryň bir wagtda kabul edijilik ukyby:

- wanna – 50 metr - bir ýoda 8-10 adam
- wanna – 25 metr - bir ýoda 6-7 adam
- ýüzüp bilmeýänlere öwretmek üçin wanna (12 × 6 m) - 16 adam.

Bedenterbiýe-sagaldyş merkezleriniň bir wagtda kabul edijilik ukyby bir adama 5 kw.m hasaplananda onuň düzümine girýän ähli jaýlaryň bir wagtda kabul edijilik ukybyndan emele gelýär.

Sport zallarynyň we tekiz sport desgalarynyň bir wagtda kabul edijilik ukyby bir sport desgasyňa 30 adam göz önünde tutulyp hasaplanylýar.

2 BÖLÜM. MALIÝELEŞDIRMEK

“Bedenterbiýä we sporta edilen çykdaýylar - hemmesi” diýlen 01-nji setire köpçülikleýin-bedenterbiýe, sagaldyş, sport we guramaçylyk işleri, sport abzallaryny maliýeleşdirmegiň çeşmesine garamazdan, enjamlary almaga edilen ähli çykdaýylar görkezilýär. Sport desgalarynyň gurluşygy we durkuny täzelemek üçin düýpli goýumlar, syýahatçylyk we gezelenç üçin çykdaýylar hasabata goşulmaýar.

3 BÖLÜM.

BEDENTERBIÝE WE SPORT IŞGÄRLERI

3-nji bölümde degişli setirde kärhananyň, guramanyň, edaranyň, kärdeşler arkaşygynyň, sport desgasynyň, bedenterbiýe toparynyň (sport klubynyň) işgäriniň bu wezipesi haýsy wezipe tertibinde tassyklanandygyna garamazdan, ähli bedenterbiýe işgärleri hasaba alynýar.

Utgaşdyryp işlemek bilen wezipe orunlaryny eýeleýän adamlar: hasaba alyş – meýilnama boýunça, saglygy goraýyş, tehniki, hyzmat edýän işgärler, zähmet haky sagatlaýyn tölenýän türgenleşdiriji-mugallymlar hasaba alynmaýar.

Bilim barada maglumatlar ýörite (bedenterbiýe) okuw mekdebiniň doly tamamlandygy barada resminamanyň esasynda doldurylýar.

“Beýleki bedenterbiýe işgärleri” setirde şu bölümiň 01 – 06-njy setirlerinde atlary görkezilmedik bedenterbiýe boýunça sanawdaky wezipeleri eýeleýän adamlar hasaba alynýar.

Jemgyýetçilik we wezipe sanawyndan daşary (tölegli) instruktorklar we türgenleşdirijiler hasaba alynýar, olara töleg abonementlerini ýerleşdirmekden alnan serişdeleriň şatdan daşary gaznasyndan we geçirilen işleriň möçberine garamazdan, önümçilik işinden (şol sanda okaýanlardan) tutumlaryň möçberinden amala aşyrylýar.

4 BÖLÜM.

BEDENTERBIÝE-SAGALDYŞ WE SPORT IŞLARI

1-nji sütünde sportuň görnüşleri boýunça komandalarda, toparlarda we bedenterbiýe-sagaldyş ugurly klublarda we toparlarda meşgullanýanlar hasaba alynýar, her bir sport bilen meşgullanýan diňe tälim almagyň bir görnüşi boýunça hasaba alynýar.

Sport bilen meşgullanýanlary hasaba almak sportuň görnüşi boýunça seksiyalaryň, toparyň, komandanyň, bedenterbiýe-sagaldyş ugurly klublaryň we toparlaryň işlerini hasaba alyş kitapçalary boýunça ýöredilýär.

4-nji sütünde tölegli (abonement) toparlarda meşgullanýan adamlar hasaba alynýar (1-nji sütünden).

Tölegli (abonement) toparlarda tälim alýanlaryň sany tälim almaklygyň bir tapgyrynda bir ýylda şeýle tapgyrlaryň sanyna garamazdan, ýerleşdirilen aýratyn abonementleriň sanýndan ýokary bolup bilmez, ýagny tapgyrda bir abonement topar guralanda bir ýylda tälim alýanlaryň sany şol toparda tälim alýanlaryň sanýndan ýokary bolup bilmez, toparlarda hemme tälim alýanlar bir tapgyrda (aý, çärýek, ýarym ýyllyk) ähli toparlarda tälim alýanlaryň sany boýunça kesgitlenilýär. Tölegli (abonement) toparlarda tälim alýanlaryň sany diňe tölegli toparlardan (ýerleşdirmekden) gelýän girdejileri hasabat berýän gurama alan ýagdaýynda hasabata goşulýar.

8-nji sütünde - saglygy sebäpli ýörite-sagaldyş toparlara degişli edilen okuwçylaryň, talyplaryň sany hasaba alynýar.

5 BÖLÜM.

SPORT ÝARYŞLARY WE KÖPÇÜLIKLEÝIN GEÇIRILEN ÇÄRELER

Ýaryşlaryň sany diýen, 01-nji setirde meýilnama boýunça ýaryşlaryň sanyny, 1-nji sütünde halkara ýaryşlaryň umumy sanyny görkezmeli, şolardan Olimpiýa, Aziýa oýunlaryna, Dünýä we Aziýa çempionatlaryna girýär; 2-nji sütünde uniwersiada boýunça turnirleriň, 3-nji sütünde spartakiada turnirlaryň sanyny görkezmeli, 4-nji sütünde Milli ýaryşlaryň (Türkmenistanyň çempionatlary we kuboklary) umumy sanyny görkezmeli, şolardan, 5-nji we 6-njy sütünlerde milli uniwersiadalaryň we spartakiadalaryň sanyny görkezmeli.

“Ýaryşlara gatnaşanlaryň sany” diýen 02-nji setirde, halkara ýaryşlara gatnaşanlaryň umumy sanyny 1-nji sütünde, şolardan Olimpiýa, Aziýa oýunlaryna, Dünýä, Aziýa çempionatlaryna gatnaşanlaryň sanyny görkezmeli; 2-nji sütünde uniwersiadalara, 3-nji sütünde spartakiadalara, 4-nji sütünde Milli ýaryşlara (Türkmenistanyň çempionatlaryna we kuboklaryna) gatnaşanlaryň jemini, şolardan, 5-nji sütünde uniwersiada, 6-njy sütünde spartakiadalara gatnaşanlaryň sanyny görkezmeli.

“Ýaryşlarda gazanylan medallar” diýen 04-nji setirde, 1-nji sütünde halkara ýaryşlara (Olimpiýa, Aziýa oýunlaryna, Dünýä, Aziýa çempionatlaryna) gatnaşyp gazanylan medallaryň umumy sanyny, şolardan 2-nji sütünde uniwersiadalarda, 3-nji sütünde spartakiadalarda, 4-nji sütünde Milli ýaryşlarda (Türkmenistanyň çempionatlarynda we kuboklarynda) gatnaşyp gazanylan medallaryň sanyny, şolardan 5-nji sütünde uniwersiadalarda, 6-njy sütünde spartakiadalarda gazanylan medallaryň sanyny görkezmeli. Şol sanda 05, 06, 07-nji setirlerde görkezilenlere ýokardaky bölünşi ýaly bellemeli.

“Köpçülikleýin geçirilen çäreleriň sany” diýen 08-nji setirde, Türkmenistanda şanly senelere bagyşlanyp geçirilýän sport çäreleriň sanynyň jemini görkezmeli. “Köpçülikleýin geçirilen çärelere gatnaşanlaryň sany” diýen 09-njy setirde, Türkmenistanda şanly senelere bagyşlanyp geçirilýän sport çärelerine gatnaşanlaryň umumy sanyny görkezilmeli.

Durmuş statistikasi müdirliги